

Nicolae Coman

(b. Bucharest, 23 February 1936 – d. Bucharest, 27 Oktober 2016)

L'ombra del mar

Lieder on poems by Miquel Martí i Pol

Nicolae Coman was born in 1936 in Bucharest. During his high-school years he began studying music privately with the renowned Romanian teachers: composer Mihail Jora and pianist Florica Musicescu. He took classes at the "Ciprian Porumbescu" Conservatory in Bucharest with Mihail Jora and Leon Klepper (composition), Paul Constantinescu (harmony), Zeno Vancea and Miriam Marbé (counterpoint), Tudor Ciortea (form analysis), Victor Iusceanu (music theory), George Breazul (music history), Alfred Mendelsohn (orchestration), Emilia Comişel and Mariana Cahane (folk music), Ovidiu Drimba and Eugenia Ionescu (piano) and Mansi Barberis (canto).

After his graduation he worked at the Romanian Radio Broadcasting Company, but was not allowed to promote to an employee position due to political reasons, having to do with the clash between Coman's family history and the socialist regime. Regardless of this he was permitted to collaborate with the national radio for many decades, for broadcasts and interviews. He worked as a researcher at the Folk Music Institute within the Romanian Academy, from 1959 – 1963. It was during this time that he travelled to villages in Pădureni (Hunedoara) to gather folk songs. Writing them down and analysing them led to his essay about the Romanian folk music in that region, *Jocuri din ținutul Pădureni*. In 1963 he started teaching harmony (assisting Ion Dumitrescu's class) and counterpoint at the Bucharest Conservatory. He held a professorship from 1992 until the end of his life, for the last 2 decades teaching composition as well.

He composed the cantata *Izvoarele păcii* (*Wellspring of peace*, 1959) for chamber orchestra, mezzosoprano, tenor, mixed choir and children choir on the lyrics by Nina Cassian. He wrote a *Concerto for piano and orchestra* (1959, rev. 1984). His chamber music works include over 100 pieces for piano, two piano sonatas (1956, 1970), one sonata for violin and piano (1957), *Rezonanțe mioritice* (*Shepard resonances*) pentru vioară și pian (1980), *Monodie* (*Monody*) for cello solo (1984). He wrote over 100 works for voice and piano on the lyrics of Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Pillat, Mariana Dumitrescu, Emil Botta, Sapho, Michelangelo Buonarroti, Johann Wolfgang Goethe, Emily Dickinson, Carl Sandburg, Ogdon Nash, Josef Attila, Guillaume Appolinaire, Ioanna Tsatsos, Gheorghios Seferis, Rainer Maria Rilke, Eugenio Montale, Giuseppe Ungaretti. The songs composed on his own poems include *Vârsta de bronz* (*Bronze years*), a cycle of 7 songs for baritone and string quartet (1958). For teaching purposes, he wrote over 4000 harmonic exercises, in tonal, modal and modern fashion. Nicolae Coman was awarded with the Romanian Union of Composers and Musicologists Prize in 1969, 1977 and 2009.

As a musicologist, he published in the 60's and 70's essays about the harmonic language of the Romanian contemporary song (lied), as well as about the fusion between music and other arts. He edited piano collections with contemporary works written by Romanian composers. A critical edition of Maria Tănase's songs – one of the most famous folk singers of all times in Romania - was also released in that period. In the last decade of his life he wrote about teaching harmony and about the integral chromatic system in harmony.

The importance of poetry in Nicolae Coman's life and work cannot be understated. He wrote more than 5000 poems, a small part of them being published in 2004 and other igniting the creative spark of fellow Romanian composers such as Dan Constantinescu, Nicolae Brînduș, Alexandru Hrisanide, Sorin Vulcu, Livia Teodorescu-Ciocănea, Sabin Păutza, Matei Gheorghiu. Translating the works of Catalan poets was one of his passions, which led to closely studying writers like Miquel Martí i Pol, Bartomeu Rosselló i Porcel, Joan Maragall and others. Coman was equally a composer, a poet and a teacher, living in a very particular bubble of creativity and unworldly perception. His sense of playful creation and warmth touched his every activity, constantly engaging in word plays and dwelling on the richness of words, as well as sounds. One of his favourite personal concepts was *poemusic*, a technique of organising lyrics by musical laws, using vowels as sound and words as melody. This led to a fusion between the two types of creation, allowing poetry to sing and music to speak.

A poetic sense is also at the core of his composition style, the melody always lying at the centre of his musicality. This can especially be seen in his lieder for voice accompanied either by piano or other instrument combinations – not to mention the creative melodies and lyrics he wrote for jazz and pop. The sound of his music is deeply personal and refined, and his language constantly engaging with the expansion of the modern harmonic vocabulary. He had a profound sense of admiration for Maurice Ravel, Alexandr Scriabin, Serghei Prokofiev, George Enescu, Béla Bartók, Olivier Messiaen. Those echoes are mixed with Romanian folk modalism, personal harmonic strategies (among which we name the integral chromatic system) and the richness of asymmetric rhythms. All of those traits give Coman's music vitality and a sense of modernity connected to the eastern European sound.

L'ombra del mar

As the Romanian translator of four published volumes of Catalan poetry, composer Nicolae Coman has selected seven of the most beautiful poems by Miquel Martí i Pol, an emblematic figure of modern Catalan lyricism. From these seven gems, the composer has composed a monumental cycle dedicated to a high voice and the piano. Beauty, thematic variety and lyrical intensity were the criteria for selection and the trigger for musical inspiration.

The cycle *L'ombra del mar* is a subtle example of the combination of text and music. Without being programmatic, the lieder capture the intimate atmosphere of the poems, transposing it musically in a way in which the music does not depend entirely on the words. Each lied can also be enjoyed without knowledge of the text - although knowledge of the text certainly gives the works a deeper dimension. The connotations of the poetry appear in the complex language of the piano accompaniment and its musical reflections. In the composer's conception, that something which is *beyond words and sounds* is placed on the first plane, as metalanguage, followed on the second plane by the *word*, on the third plane by the *melody* which is combined with the *verse*, on the fourth plane by the *harmony*, and on the fifth plane by the multitude of *connotations* which arise from all these, carried in particular by the piano writing.

Although miniatures in form, the lieder present a rich panorama of compositional techniques and harmonic procedures that are specific to Nicolae Coman. The essential element, however, which gives unity to the whole cycle, and which is a defining element of the composer's style, is the

special care for melody. Even if they often derive from underlying harmonic principles or contain intervals that are difficult to sing, the lieder have an inherent melodiousness, which is found in the voice, the accompaniment and the interplay between the two. Thus, for all the complexity of the harmonic language and the singing difficulty of the vocal line, the performer always has a safety net, a melody or a note to which he can relate for orientation. Also, on the melodic parameter, the use of certain melodic 'memes' throughout the cycle should be mentioned - also a unifying factor. We are talking here in particular about certain motivic forms, which are based on descending lines and intervallic versatility.

Besides the melody, the typical flavor of the composer's music is given by the very specific harmonic language and its luxuriant setting on the piano. All the pieces can be given as examples of the use of certain harmonic techniques, but the interesting thing is their combination and the neo-modal ambience that is always preserved. At all times we can refer to a functional center, or we are on the move towards one - delayed by certain transitions. The harmonic language is often based on *density 12* - fragments in which the chromatic integral harmony appears in a few beats or measures, condensed, and fragments in which the combination of modes build the chromatic total - what Victor Giuleanu calls *partition*. That is, we are dealing with dodecaphonic harmonic relations, where the twelve sounds are functionally related in certain harmonic configurations. Another harmonic tool specific to the composer is the use of fourth and fifth harmonies. We also notice the cohesion given by the melodic cadences. Yet another specific element is the geometric harmony - the use of the mirror technique between the two piano planes. Basically, a mirror is placed between the piano staves, and the chordal structure on one piano staff is a mirror representation of the other. In addition to these techniques, we can also talk about the lush use of median harmonic relationships (thirds), harmonies of seconds and sevenths, the use of certain intervals or chords thematically, the use of poly-chords and chords with added notes.

Formally, most lieder's follow the ternary pattern. Of particular note is the way the composer delineates the sections by the difference in harmonic and piano writing, texture and registration. Thus, the contrast between the sections is not just a matter of using one mode or another, or of changing the melodic paradigm, but of all these factors enriching the discourse and giving a distinctly homely feel to the return of the early section. Most works feature a varied return of the first section, others are accompanied by a codetta or coda. Although the lieder display a wide array of compositional means, the cycle as a whole is unified though diverse, highly sing-able though not facile, minute (the lieder itself being a miniature genre) but significant as a cycle, by the poems chosen and in their musical adaptation.

The seven poems are titled: *L'ombra del mar* (*The shadow of the sea*), *Apunt* (*Sketch*), *L'amor, tal volta* (*Love, sometimes*), *Arbres* (*Arbors*), *Un sonet per a tu* (*A sonnet for you*), *El cant* (*The song*), *Us proposo de compartir* (*I propose we share*). Together they form a harmonious sequence, according to the vision of the composer-poet, who translated them into Romanian. It should be noted that the poems appear in songs, in their original Catalan version. Here are the texts in Catalan and their English approximate translation.

L'ombra del mar

L'ombra del mar ha fet callar els ocells.
Ara el so fosc de les destrals oscades
se sent molt lluny.
Agito el gobelet i llanço els daus.
La sort és una noia que em mira sempre
des del fons del temps
i té els ulls clars
i riu maliciosament.

Apunt

La quietud com un estar en les coses,
i l'ordre per fer encara més intensa
la quietud.
Puc retrobar la pau
si em cerco en el mirall de les paraules.
Dins meu s'encalmen tota llei de sons;
fora hi ha els camps i el blau de les muntanyes
amb un fistó melangiós de núvols.

L'amor, tal volta

Seia en un rabassell quan la vaig veure
i duia uns mini-shorts color de rosa
i una perruca rossa.
La conec fa molts anys, però canvia
de nom cada solstici.
Es va alçar lentament i amb la mirada
va dir-me adéu, com sempre que la trobo
No em demaneu d'on ve ni on va,

són coses
que mai no arriben a esbrinar-se.
Un gall tocardà cantava l'hora
quan es va perdre platja enllà com sempre,
i a poc a poc esdevenia blava.
El mar s'aquietà en posseir-la.

The shadow of the sea

The shadow of the sea has silenced the birds.
The dark sound of the shifting axes
feels very far away
I shake the goblet and roll the dice.
Luck is a girl who always looks at me
from the depths of time
and has clear eyes
and laughs mischievously.

Sketch

Stillness as a being in things,
and the order to make the stillness even
more intense.
I can find peace again
if I search it in the mirror of words.
All the laws of sound are embedded in me;
outside are the fields and the blue of the mountains
with a melancholy flurry of clouds.

Love, sometimes

She was sitting on a bench when I saw her
and she was wearing pink miniskirts
and a reddish wig.
I've known her for many years, but she's changing
her name with each solstice.
She stood up slowly and with her eyes
said goodbye to me, as always when I found her.
Don't ask me where she's coming from or
where she's going,
these are things
that never come to light.
A late rooster sang the hour
as she got lost along the beach like always,
and little by little she turned blue.
The sea calmed down possessing her.

Arbres

Mesura tot l'embruix
de les fulles tan verdes.
M'enfilo pel brancam
i ara esclata la posta.
La veus, la quietud?
Porpra endins de la tarda
s'esfilagarsen veus
anònimes i estranyes.
Dius que no em saps el nom
i això et desassossega.
Doncs bé, tots dos plegats
fugirem quan fosquegi.
Tens la pell de color
d'oblit i de tendresa.
Just el color que escau
al neguit de les fulles.

Un sonet per a tu

Un sonet per a tu que em fas més clar
tant el dolor fecund com l'alegria,
un sonet amb els mots de cada dia,
amb els mots de conèixer i estimar.

Discretament l'escric, i vull pensar
que el rebràs amb discreta melangia,
com si es tractés d'alguna melodia
que sempre és agradable recordar.

Un sonet per a tu, només això,
però amb aquell toc lleu de fantasia
que fa que els versos siguin de debò.

Un sonet per a tu que m'ha permès
de dir-te clarament el que volia:
més enllà de tenir-te no hi ha res.

Arbors

Measure the whole enchantment
of such green leaves.
I sneak through the branches
and now the buds burst.
Do you see it, the stillness?
Purple in the afternoon
voices broke out
anonymous and strange.
You say you don't know my name
and that worries you.
Well, we'll both run together
when it's dark.
Your skin has the color
of forgetfulness and tenderness.
Just the right color
for the uneasiness of the leaves.

A sonnet for you

A sonnet for you that makes clear to me
both fruitful pain and joy,
a sonnet with every day words,
with the words to know and love.

I write it discreetly, and I want to think
that you will receive it with discreet melancholy,
as if it were a melody
that is always pleasant to remember.

A sonnet for you, just that,
but with that light touch of fantasy
which makes the verses come true.

A sonnet for you that allowed me
to tell you clearly what I wanted:
there is nothing beyond having you.

El cant

Cap arbre no concentra tanta llum
com aquest que creix sol enmig
del prat
i delimita espai i moviments.
Amb música vinguda des del fons
de totes les edats farem un cant
d'ara mateix, que ningú no podrà
ni dispersar ni vèncer.
Parlo amb por de la por i amb goig del goig,
i amb por i amb goig m'enfilo per les branques
fins a atènyer l'insòlit.
Tarda endins,
tot és or pur quan la claror s'esbalça.

Us proposo de compartir...

Us proposo de compartir
el misteri dels ulls i del desig,
perquè no hi hagi entre vosaltres i jo
cap reducte vedat a la tendresa.
Així ens serà possible
viure junts l'ambit dels somnis,
vast i profund com una mar immensa
i jo, potser seré per a tots vosaltres
més que un record
i menys que una presència.

PhD. Lavinia Coman

PhD. Lucian Beschiu

The song

No tree gathers as much light
as this one as it grows alone in the middle
of the meadow
and borders space and movements.
With music coming from the depths
of all ages, we will make a song that
from now on, no one will be able to
neither scatter nor overcome.
I speak with the fear of fear and the joy of joy,
and with fear and joy I climb the branches
until I reach the unusual
In the afternoon,
everything is pure gold when the light fades

I propose we share...

I propose we share
the mystery of eyes and desire,
so that between you and me no stronghold
may be that forbids tenderness.
In this way we will be allowed
to live together the realm of dreams,
vast and deep as an immense sea,
and I, perhaps, will be for all of you
more than a memory
and less than a presence.

Nicolae Coman

(n. București, 23 februarie 1936 – d. București, 27 octombrie 2016)

L'ombra del mar

Lied-uri pe versuri de Miquel Martí i Pol

Nicolae Coman s-a născut în anul 1936, la București. În paralel cu studiile liceale a urmat pregătirea muzicală inițială în particular, cu profesorii Mihail Jora și Florica Musicescu. Studiile superioare le-a parcurs între anii 1953–1959, la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București, unde i-a avut profesori pe Mihail Jora și Leon Klepper la compoziție, Paul Constantinescu la armonie, la contrapunct pe Zeno Vancea și Miriam Marbé, la analiza formelor muzicale pe Tudor Ciortea, la teorie-solfegiu pe Victor Iusceanu, la istoria muzicii pe George Breazul, la orchestrație pe Alfred Mendelsohn, la folclor pe Emilia Comișel și Mariana Cahane, la pian pe Ovidiu Drimba și Eugenia Ionescu, la canto pe Mansi Barberis.

După absolvirea studiilor superioare a lucrat câteva luni ca redactor muzical la Radio România, dar nu a fost definitivat pe post din cauza dosarului politic necorespunzător. Cu toate acestea, a colaborat la postul național de radio timp de mai multe decenii, cu emisiuni muzicale, scenarii, prezentări, montaje literar-muzicale. A lucrat la Institutul de Folclor al Academiei Române, fiind cercetător științific între anii 1959 – 1963. În această calitate a efectuat un mare număr de culegeri etnografice și de folclor muzical din toate zonele țării. A cules, transcris și redactat folclor din ținutul Pădureni, regiunea Hunedoara, pe baza căruia a elaborat studiul monografic *Jocuri din ținutul Pădureni*. În ceea ce privește latura pedagogică, din 1963 a devenit asistent la Conservatorul bucureștean, unde a predat armonie (cursul profesorului Ion Dumitrescu) și contrapunct. În anul 1969 a fost numit lector universitar, apoi conferențiar între 1990–1992 și profesor din 1992, în ultimii 20 de ani predând și compoziția.

Nicolae Coman a compus lucrări în genuri diferite. În domeniul vocal-simfonic, a scris cantata *Izvoarele păcii* (1959) pentru orchestră de cameră, mezzosoprană, tenor, cor mixt și cor de copii, pe versuri de Nina Cassian. În domeniul concertant, a scris *Concertul pentru pian și orchestră* (1959, rev. 1984). În genul muzicii de cameră a compus peste 100 de piese pentru pian, două sonate pentru același instrument (1956, 1969), o sonată pentru vioară și pian (1957), piesa *Rezonanțe mioritice* pentru vioară și pian (1980), *Monodie* pentru violoncel solo (1984). În domeniul muzicii de cameră vocale, a compus mai mult de 100 de cântece pentru voce și pian pe versuri de Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Pillat, Mariana Dumitrescu, Emil Botta, Sapho, Michelangelo Buonarroti, Johann Wolfgang Goethe, Emily Dickinson, Carl Sandburg, Ogdon Nash, Josef Attila, Guillaume Appolinaire, Ioanna Tsatsos, Gheorghios Seferis, Rainer Maria Rilke, Eugenio Montale, Giuseppe Ungaretti. Pe versuri proprii a compus lucrarea *Vârsta de bronz*, șapte cântece pentru bariton și cvartet de coarde (1958). A elaborat mai mult de 4000 de teme de armonie, în domeniul armoniei tonale, modale și moderne, creații cu scop didactic. A obținut Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România în 1969, 1977 și 2009.

Ca muzicolog, a scris studii ca *Elemente de creație populară în Cvartetul nr. 1 în do major de Ion Dumitrescu* (Revista de folclor, București, nr. 3-4/1969); *Despre unele aspecte ale limbajului armonic în liedul românesc contemporan* (Muzica, București, nr. 1/1976); *Interferențe ale muzicii cu literatura și alte*

arte (Muzica, București, nr. 8/1977); *Pentru o didactică a predării armoniei* (Akademos, București, nr. 3/2010); *Despre sistemul armonic integral cromatic* (Akademos, București, nr. 4/2010). A realizat edițiile critice *Maria Tănase. Cântecele mele* (Editura Muzicală, București, 1962), precum și culegerile *Piese pentru pian de compozitori români* (Ed. Muzicală, București, 1962) și *Piese pentru pian de compozitori români contemporani* (Ed. Muzicală, București, 1979).

Ca poet, Nicolae Coman a scris mai mult de 5000 de poeme în forme clasice și moderne. A publicat un volum de *Poezii* la Editura Meronia, București, 2004. A tradus poezii din literatura catalană: Miquel Martí i Pol, Bartomeu Rosselló i Porcel, Joan Maragall, a realizat o selecție de poezie din Insulele Baleare, apărute, de asemenea, la Editura Meronia. A scris poeme care au devenit texte pentru lucrări ale compozitorilor români Dan Constantinescu, Nicolae Brînduș, Alexandru Hrisanide, Sorin Vulcu, Livia Teodorescu-Ciocănea, Sabin Păutza, Matei Gheorghiu.

În privința stilului, compozitorul Nicolae Coman poate fi caracterizat prin preocuparea de a crea o poetică muzicală personală. El continuă și extinde tradițiile muzicii de cameră românești, contribuie la dezvoltarea limbajului armonic modern. La baza creației sale se află arta melodiei, îndeosebi în liedurile pentru voce și pian sau pentru voce și diferite instrumente ori formații instrumentale.

Pe lângă genul rafinat al cântecului cult, a abordat și genurile de largă audiență ca muzica ușoară, muzica pop, precum și arta jazzului. Identificăm și în lucrările de acest fel trăsături ca inventivitatea melodică, frumusețea armoniilor, valoarea deosebită a textelor poetice și contopirea perfectă a versului cu melodia. Având ca modele creațiile unor mari compozitori din secolul XX ca Maurice Ravel, Alexandr Scriabin, Serghei Prokofiev, George Enescu, Béla Bartók, Olivier Messiaen, Nicolae Coman își formează un limbaj propriu, în care îmbină aceste sugestii stilistice ilustre cu modalismul specific folclorului românesc și cu strategii armonice originale, între care sistemul armonic integral cromatic. În privința parametrilor agogici, bogăția ritmurilor asimetrice conferă demersului său vitalitate și modernitate prin sugestiile culturale din aria est-europeană.

Poezia, cea de a doua vocație determinantă pentru viața și activitatea sa creatoare, a evoluat pe parcursul a peste șase decenii, în cele mai diverse forme de manifestare, legându-se adesea de creația muzicală. Prin îngemănarea celor două tipuri de creație, cea muzicală și cea poetică, se pare că în arta lui Nicolae Coman se produce o fuziune de tip modern a versului cu sunetele, ceea ce provoacă un ecou contemporan al visului romantic de a face poezia să cânte și muzica să vorbească. El a creat *poemuzica*, un gen care presupune organizarea poeziei pe principii muzicale. Aceasta implică operațiuni ale tehnicilor muzicale moderne aplicate la poezie – muzică făcută fără ajutorul sunetului muzical, ci doar pe baza vocalelor din poezie, care înlocuiesc înălțimile sonore și permit o melodică specifică.

L'ombra del mar

În calitate de traducător în limba română a patru volume publicate din poezia catalană, compozitorul Nicolae Coman a selectat șapte dintre cele mai frumoase poeme ale lui Miquel Martí i Pol, personalitate emblematică a liricii catalane moderne. Din aceste șapte nestemate, compozitorul a alcătuit un ciclu monumental dedicat unei voci înalte și pianului. Frumusețea, varietatea tematică, intensitatea lirică au fost criteriile selecției operate și au determinat declanșarea inspirației muzicale.

Ciclul *L'ombra del mar* ne prezintă un exemplu subtil de îngemănare a textului cu muzica. Fără a fi programatice, lucrările reușesc să surprindă atmosfera intimă a poemelor, transpunând-o muzical într-un fel în care muzica nu depinde întru totul de cuvinte. Fiecare cântec poate fi savurat și fără cunoașterea textului – chiar dacă cunoașterea textului oferă, cu siguranță, o altă dimensiune lucrărilor. Conotațiile poeziei apar în limbajul complex al scriiturii pianistice și în reflectarea muzicală a acestuia. În concepția compozitorului, acel ceva de dincolo de cuvinte și de sunete se situează pe primul plan, ca metalimbaj, urmând pe planul al doilea cuvântul, pe planul al treilea melodia care este îmbinată cu versul, pe planul al patrulea armonia, iar pe planul al cincilea se află multitudinea de conotații ce decurg din toate acestea, purtate fiind în special de scriitura pianistică.

Deși miniaturale, liedurile prezintă o bogată panoramă de tehnici componistice și de procedee armonice atât de specifice compozitorului Nicolae Coman. Elementul esențial, însă, ce dă unitate întregului ciclu, și care este un element definitoriu stilului compozitorului, ține de grija pentru melodie. Chiar dacă adesea derivă din principiile armonice subzistente sau conține intervale greu de cântat, liedurile au o melodicitate inerentă, care se regăsește pe planul vocii, al acompaniamentului, cât și pe cel al îngânării dintre cele două. Astfel, cu toată complexitatea limbajului armonic și greutatea planului vocal, interpretul are mereu o plasă de siguranță, un plan la care se poate raporta. De asemenea, în plan melodic, trebuie menționată folosirea anumitor „meme” melodice pe parcursul întregului ciclu – de asemenea un factor unificator. Vorbim aici în special despre anumite forme motivice, ce se bazează pe un sens descendent și pe versatilitate intervalică.

Mergând mai departe, pe lângă melodie, savoarea tipică a muzicii compozitorului este dată de limbajul armonic foarte specific și de transpunerea luxuriantă a acestuia în plan pianistic. Toate piesele pot fi date ca exemplu pentru utilizarea anumitor tehnici armonice, însă interesantă este combinarea acestora și ambianța neo-modală care este mereu păstrată. Putem spune că aproape tot timpul ne putem raporta la un centru funcțional, sau ne îndreptăm către unul – întârziat de anumite tranziții – cu toate că limbajul se bazează adesea pe densitatea 12 – porțiuni în care armonia integral cromatică apare pe câțiva timpi, condensată, și porțiuni în care se construiește ceea ce Victor Giuleanu numește *partiție* - îmbinarea unor moduri care dau totalul cromatic. Adică, avem de a face cu relații armonice dodecafonice, unde cele douăsprezece sunete se regăsesc în legătura dintre anumite relații armonice. O altă unealtă armonică specifică compozitorului ține de utilizarea armoniilor de cvarte și de cvinte. Observăm de asemenea coeziunea dată de cadențele melodice. Încă un alt element specific ține de armonia geometrică – de folosirea tehnicii oglinzii între cele două planuri pianistice. Practic se pune o oglindă între portativele pianului, iar structura acordică de pe un portativ este reprezentarea în oglindă a celuilalt. Pe lângă aceste tehnici, mai putem vorbi despre folosirea luxuriantă a relațiilor armonice de terță, a armoniilor de secunde, folosirea anumitor intervale sau acorduri în mod tematic, folosirea de poli-acorduri și acorduri cu note adăugate.

Din punct de vedere formal, cele mai multe lucrări se încadrează în tiparul tripartit. De observat este modul în care compozitorul delimitează secțiunile prin diferența de scriitură armonică, pianistică, textură și registrație. Astfel, contrastul dintre secțiuni nu ține doar de folosirea unui mod sau altul, sau de schimbarea paradigmei melodice, ci de toți acești factori ce îmbogățesc

discursul și dau un iz specific de *acasă* revenirii secțiunii incipiente. Cele mai multe lucrări prezintă o revenire variată a primei secțiuni, altele sunt acompaniate de o codetă sau codă.

Cu toată variația de mijloace pe care am observat-o, ciclul în întregul său este unitar deși divers, foarte cantabil deși nu e ușor de abordat, miniatural (liedul în sine fiind un gen miniatural) dar semnificativ, prin alăturarea liedurilor, prin poeziile abordate și prin adaptarea muzicală a acestora.

Cele șapte poeme poartă titlurile: *L'ombra del mar* (*Umbra mării*), *Apunt* (*Schiță*), *L'amor, tal volta* (*Iubirea, uneori*), *Arbres* (*Arbori*), *Un sonet per a tu* (*Un sonet pentru tine*), *El cant* (*Cântecul*), *Us proposo de compartir* (*Vă propun să împărtășim*). Acestea alcătuiesc o succesiune armonioasă, potrivit viziunii compozitorului-poet, care le-a tradus în limba română. Trebuie specificat că poemele apar în cântece, în varianta lor originală. Iată textele în limba catalană și varianta lor românească realizată de Nicolae Coman.

L'ombra del mar

L'ombra del mar ha fet callar els ocells.
Ara el so fosc de les destrals oscades
se sent molt lluny
Agito el gobelet i llanço els daus.
La sort és una noia que em mira sempre
des del fons del temps
i té els ulls clars
i riu maliciosa.

Apunt

La quietud com un estar en les coses,
i l'ordre per fer encara més intensa
la quietud.
Puc retrobar la pau
si em cerco en el mirall de les paraules.
Dins meu s'encalmen tota llei de sons;
fora hi ha els camps i el blau de les muntanyes
amb un fistó melangiós de núvols.

L'amor, tal volta

Seia en un rabassel quan la vaig veure
i duia uns minishorts color de rosa
i una perruca rossa.
La conec fa molts anys, per ò canvia
de nom cada solstici.
Es va alçar lentament i amb la mirada

Umbra mării

Umbra mării a făcut păsările să amuțească
De foarte departe se-aude acum
sunetul vaselor care-acostează
Agit paharul și-arunc zarurile.
Soarta-i o fată ce mă privește insistent
din adâncul timpului
și are ochii limpezi
și-un răs malițios.

Schiță

Liniștea ca o stare a lucrurilor
și ordinea, pentru a face și mai intensă
liniștea.
Pot regăsi pacea
dacă mi-o caut în oglinda cuvintelor.
Înăuntrul meu se domolesc tot felul de sunete;
afară sunt câmpiile și albastrul munților
cu un feston melancolic de nori.

Iubirea, uneori

Când am văzut-o șede pe-o buturugă
și purta un minișort de culoare roz
și o perucă roșcată.
O cunosc de mulți ani, dar își schimbă
numele cu fiecare solstițiu.
S-a ridicat încet și din privire

va dir-me adéu, com sempre que
la trobo.
No em demaneu d'on ve ni on va,
són coses
que mai no arriben a esbrinar-se.
Un gall tocardà cantava l'hora
quan es va perdre platja enllà com
sempre,
i a poc a poc esdevenia blava.
El mar s'aquietà en posseir-la.

Arbres

Mesura tot l'embruix
de les fulles tan verdes.
M'enfilo pel brancam
i ara esclata la posta.
La veus, la quietud?
Porpra endins de la tarda
s'esfilagarsen veus
anònimes i estranyes.
Dius que no em saps el nom
i això et desassossega.
Doncs bé, tots dos plegats
fugirem quan fosquegi.
Tens la pell de color
d'oblit i de tendresa.
Just el color que escau
al neguit de les fulles.

Un sonet per a tu

Un sonet per a tu que em fas més clar
tant el dolor fecund com l'alegria,
un sonet amb els mots de cada dia,
amb els mots de conèixer i estimar.

Discretament l'escric, i vull pensar
que el rebràs amb discreta melangia,
com si es tractés d'alguna melodia
que sempre és agradable recordar.

Un sonet per a tu, només això,
però amb aquell toc lleu de fantasia
que fa que els versos siguin de debò.

mi-a spus adio ca de fiecare dată când
o-ntâlnesc.
Nu mă întrebați de unde vine și unde pleacă,
sunt lucruri
care n-ajung niciodată să se descopere.
Un cocoș întârziat cânta ora
când se pierdu de-a lungul plajei, ca
întotdeauna,
și încet-încet deveni albastră.
Marea se liniști posedând-o.

Arbori

Măsoară-ntreaga vrajă
a frunzelor atât de verzi.
Mă strecur printre ramuri
și-acum toți mugurii se sparg.
O vezi, liniștea?
Purpură înlăuntrul serii
se destramă voci
anonime și stranii.
Spui că nu-mi știi numele
și asta te neliniștește.
Ei, bine, de cum se-ntunecă,
vom fugi împreună.
Ai pielea de culoarea
uitării și-a tandreții.
Chiar culoarea care se potrivește
cu neliniștea frunzelor.

Un sonet pentru tine

Un sonet pentru tine care-mi faci mai clare
și bucuria și fecunda jale,
acest sonet cu vorbe uzuale
de prin iubire, de prin revelare.

Îl scriu discret, sperând ca și matale
să-l iei, cu o discretă întristare,
ca pe o melodie oarecare
ce-n amintire murmură agale.

E pentru tine, e doar un sonet,
dar cu-acel strop de fantezie care
transformă-n versuri adevărul net,

Un sonet per a tu que m'ha permès
de dir-te clarament el que volia:
més enllà de tenir-te no hi ha res.

El cant

Cap arbre no concentra tanta llum
com aquest que creix sol enmig
del prat
i delimita espai imoviments.
Amb música vinguda des del fons
de totes les edats ferem un cant
d'ara mateix,
que ningú no podrà
ni dispersar ni vèncer.
Parlo amb por de la por
i amb goig del goig,
i amb por i amb goig m'enfilo
per les branques
fins a atényer l'insòlit.
Tarda endins,
tot és or pur
quan la claror s'esbalça.

Us propono de compartir...

Us propono de compartir
el misteri dels ulls i del desig,
perquè no hi hagi entre vosaltres i jo
cap reducte vedat a la tendresa.
Així ens serà possible
viure junts l'ambit dels somnis,
vast i profund com una mar immensa,
i jo, potser seré per a tots vosaltres
més que un record
i menys que una presència.

sonet ce mi-a dat voie, draga mea,
să-ți adresez ce-am vrut să-ți spun cu-ardoare:
nimic nu-i dincolo de-a te avea.

Cântul

Nici un copac nu-și adună atâta lumină
precum acesta care crește singur în
mijlocul pajiștii
și mărginește spațiul și mișcările.
Cu muzica venită din adâncurile
tuturor vârstelor, vom face un cântec
pe care, de-acum încolo,
nimeni nu va putea
nici să-l împrăștie, nici să-l învingă.
Vorbesc cu frica fricii
și bucuria bucuriei,
și cu frică și cu bucurie
printre ramuri mă strecor
până ce voi atinge nemaiauzitul.
Cu seara-năuntru,
totul e aur curat
când lumina coboară.

Vă propun să-mpărtășim...

Vă propun să-mpărtășim
misterul ochilor și al dorinței,
ca să nu fie-ntre voi și mine
nici un locșor interzis tandreții.
Astfel ne va fi îngăduit
să locuim împreună tărâmul viselor,
vast și profund ca o mare imensă,
iar eu, voi fi, poate, pentru voi toți
mai mult decât o amintire
și mai puțin decât o prezență.

Prof. univ. dr. Lavinia Coman
dr. Lucian Beschiu